

Szczepan Świątek
(1946–2021)

DOI 10.4467/12332135KRA.21.006.14685

Szczepan Świątek (1946–2021)

Pan Szczepan Świątek urodził się 26 czerwca 1946 r. w Gołonogu w powiecie będzińskim. Szkołę podstawową skończył w Tucznawie, następnie uczęszczał do II Liceum Ogólnokształcącego w Dąbrowie Górniczej. W latach 1964–1969 studiował historię na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Pracę magisterską pt. „Sprawa pokucka w stosunkach polsko-mołdawskich w latach 1340–1538” obronił 30 czerwca 1969 r. z oceną bardzo dobrą.

Pracę w Archiwum podjął zaraz po studiach 16 lipca 1969 r. jako młodszy archiwista i p.o. kierownika w Powiatowym Archiwum Państwowym w Chrzanowie. 22 listopada 1974 r. otrzymał awans na stanowisko starszego archiwisty i kierownika PAP w Chrzanowie. W 1975 r. po reorganizacji sieci archiwalnej został kierownikiem Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Katowicach Oddział w Chrzanowie, gdzie pracował do 31 sierpnia 1982 r. W 1979 r. przeprowadził się do Krakowa i po kilkumiesięcznych staraniach 1 września 1982 r. na zasadzie przeniesienia objął posadę adiunkta archiwalnego w Archiwum Państwowym w Krakowie. 1 czerwca 1983 r. został kierownikiem nowo utworzonej Sekcji Akt Gospodarczych zlokalizowanej w Nowej Hucie, a 1 stycznia 1985 r. kustoszem w Archiwum Państwowym w Krakowie. Z dniem 14 marca 1988 r. przeniesiono go do pracy w ówczesnym Oddziale III przy ulicy Grodzkiej 54, potem po zmianie lokalizacji i numeracji oddziałów w Oddziale IV przy ulicy E. Orzeszkowej 7. W Archiwum Narodowym w Krakowie na stanowisku starszego kustosza pracował aż do odejścia na emeryturę w 2011 r.

Od początku opinie formułowane przez przełożonych mówiły o nim jako o pracowniku przedsiębiorczym, aktywnym, zdyscyplinowanym i obowiązkowym. Wskazywano na jego aspiracje naukowo-badawcze. Już w 1978 r. rozpoczął przygotowania do pracy doktorskiej pt. „Kancelaria miast i miasteczek galicyjskich w Galicji Zachodniej z lat 1866–1918”. W pierwszych

latach pracy opracował kilka inwentarzy, m.in. akta Inspektoratu Pracy VII Okręgu w Krakowie z lat 1945–1950. W 1970 r. wygłosił swój pierwszy referat „Odbudowa i nacjonalizacja przemysłu w województwie krakowskim w świetle akt Inspektoratu Pracy VII Okręgu (1945–1950)”. W 1982 r. deklarował prace naukowe na kolejne tematy: „Kancelaria przemysłowa Zagłębia Krakowskiego okresu kapitalistycznego”, „Reforma bankowości w województwie krakowskim w latach 1945–1955”, „Przedsiębiorstwo państwowe w latach 1945–1981. Studium archiwalne nad zespołem archiwalnym”.

Pan Szczepan pełnił także bezpośredni nadzór w zakresie prac archiwalnych nad usługami Spółdzielni Inwalidów im. E. Dembowskiego w Krakowie. Szkolił porządkujących akta, prowadzących archiwa zakładowe i archiwa wydziałowe, m.in. w Hucie im. Lenina. Widząc, jak wygląda przechowywanie akt w archiwach zakładowych, niejednokrotnie, wbrew istniejącym procedurom, przynosił materiały archiwalne „pod pachą” do Archiwum. Tym samym zasób Archiwum wzbogacił się m.in. o ok. 40 mb akt Huty im. Lenina, mnóstwo druków ulotnych firm krakowskich i całe stopy wycinków prasowych.

Stale podnosił swoje kwalifikacje zawodowe. W latach 1974–1975 ukończył z wyróżnieniem Studium Podyplomowe Archiwistyki przy Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w latach 1979–1980 kolejne Studium Podyplomowe Archiwistyki na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, a w 1985 r. kurs z zakresu kształtowania narastającego zasobu dokumentacji technicznej zorganizowany przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych.

Pełnił też funkcję nieetatowego inspektora bhp w Archiwum Państwowym w Krakowie, a potem także nieetatowego inspektora ds. ppoż. W 1985 r. ukończył kurs referentów ochrony przeciwpożarowej, a 1986 kurs III stopnia bezpieczeństwa i higieny pracy. Te dwie ostatnie funkcje wynikały ze szczególnej troski o pomieszczenia archiwalne. W okresowej charakterystyce i ocenie pracy zawodowej pracownika państwowej służby archiwalnej z 27 lutego 1971 r. znajduje się informacja o uzyskaniu dla PAP w Chrzanowie nowych lepszych pomieszczeń archiwalnych.

Miał naturę społecznika – działał w Zrzeszeniu Studentów Polskich, Związku Zawodowym Pracowników Kultury i Sztuki, Związku Nauczycielstwa Polskiego, Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich, Towarzystwie Wiedzy Powszechnej Oddział w Chrzanowie, Towarzystwie Miłośników Histo-

rii i Zabytków Krakowa, Stowarzyszeniu Historyków Sztuki w Krakowie. Żywo interesował się pracami Polskiego Towarzystwa Historycznego. Do końca życia bardzo aktywnie działał we władzach Stowarzyszenia Absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, Polskiego Towarzystwa Technicznego oraz Towarzystwa Miłośników Zabytków Techniki w Krakowie.

Pan Szczepan Świątek był niestrudzonym propagatorem wiedzy o zasobie Archiwum Narodowego w Krakowie. Wygłosił wiele odczytów, prelekcji i wykładów, popularyzując materiały archiwalne, zwłaszcza akta gospodarcze, bankowe oraz źródła do szeroko pojmowanej regionalistyki. Swoją szeroką wiedzą służył też, obsługując punkt informacyjny w Archiwum Narodowym w Krakowie oraz pracując na co dzień w czytelni Oddziału IV. Adeptom historii podpowiadał tematy prac badawczych, wskazując niejednokrotnie komplet źródeł, zarówno tych przechowywanych w Archiwum Narodowym w Krakowie, jak i poza nim.

Sławetne są także „interwencje źródłoznawcze” Pana Szczepana w czytelniach Archiwum. Nawet gdy szedł do innej czytelni jako klient, nie przestawał być archiwistą. Był błogosławieństwem dla tych, którzy nie potrafili znaleźć tematu badawczego ani źródeł archiwalnych do tegoż. Na jednym wdechu mówił, jakie materiały znaleźć można do danego tematu w Archiwum Narodowym w Krakowie, odsyłał także do innych archiwów państwowych i zakładowych oraz do publikacji drukowanych.

Jako anegdotę opowiada się w Archiwum Narodowym w Krakowie zdarzenie, które faktycznie miało miejsce w czytelni Oddziału II przy ulicy Grodzkiej 52. Pan Szczepan, pracujący wtedy nad zespołem akt Krakowskiej Fabryki Mydła C. Śmiechowskiego sp. z o.o., zamówił akta rejestrowe tej firmy przechowywane w Rejestrze Handlowym przy Sądzie Okręgowym w Krakowie. Archiwalia czekały na niego w czytelni. Pan Szczepan wmaszerował do niej rześkim krokiem – przepytał po kolei wszystkich korzystających, o czym piszą i czego szukają. Każdemu doradził, zaproponował odwiedzenie nowych interesujących z punktu widzenia konkretnych badań miejsc, powiedział, co znajdują przydatnego do ich pracy, po czym wyszedł z czytelni, nie korzystając z zamówionych akt. Akcja była przeprowadzona tak spontanicznie, profesjonalnie i sprawnie, że osoba obsługująca czytelnię, nawet nie zdążyła zareagować.

W 2011 r., przede wszystkim z uwagi na stan zdrowia, przeszedł na emeryturę. Nie zrezygnował jednak z nauki – wraz z żoną Barbarą uczęszczał na zajęcia Uniwersytetu III Wieku – na Uniwersytet Jagielloński i Akademię

Ignatianum w Krakowie. Czynnie uczestniczył także w pracach Stowarzyszenia Absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Koniec życia naznaczyła wielka osobista tragedia – śmierć jedynej córki Katarzyny w 2015 r. Pan Szczepan wraz z żoną Barbarą wszelkimi siłami wspierali osierocone wnuki: Maćka, Adama i Filipa. Pomimo tego Pan Szczepan miał jeszcze wiele planów, niestety brakowało mu już sił. Obecny zwykle na wszystkich wykładach dotyczących historii i sztuki Krakowa – bywał tam coraz rzadziej widziany. Pandemia odcięła go od uczestnictwa w odczytach i konferencjach – na koniec stała się ostateczną przyczyną jego śmierci. Zmarł 29 marca 2021 r. w wieku 75 lat. Pochowany został 7 kwietnia 2021 r. na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Pan Szczepan Świątek jest autorem wielu publikacji naukowych i popularyzatorskich. Interesowała go przede wszystkim historia gospodarcza, historia bankowości oraz temat wartościowania materiałów archiwalnych. Poniżej umieszczony został, ułożony chronologicznie, wykaz jego publikacji.

Odnaczony został Srebrną Odznaką „Zasłużony w Rozwoju Województwa Katowickiego” (1979), Brązowym Krzyżem Zasługi (1979), Dyplomem za wybitną działalność w ramach Chrzanowskiej Rady Kultury (1994).

Iwona Fischer
Archiwum Narodowe w Krakowie